

TIL MINNE OM TORULF OLSEN

29. desember fikk vi den triste meldinga om at Torulf Olsen har gått bort. Han hadde vært sjuk siden oktober, men det var likevel et sjokk at det skulle gå så fort. Vi er mange som vil minnes han som en utrettelig forkjemper for fjordfisket, for sjøsamiske rettigheter og ikke minst for å holde Repparfjorden rein for gruveslam.

Torulf var hjemmefødt i 1952 mellom Nussir-fjellet og Repparfjorden. Etter noen år flytta familien til Klubbukta ytterst på nordsida av Repparfjorden. Seinere flytta familien til Måsøy, der far hans drukna da Torulf var 14 år. Da flytta de overlevende i familien tilbake til Repparfjorden. Torulf vokste opp i ei tid da det samiske var noe man snakka minst mulig om ved Repparfjorden. Rett nok snakka besteforeldra hans både samisk og kvensk, men til de yngre blei det bare snakka norsk. På skolen blei det ikke nevnt med et ord at flesteparten av elevene hadde samisk bakgrunn. Som Torulf fortalte var de norske på skolen og i bygda, bare når flyttsamene kom til kysten på våren var de "sjøfinn". Det var først som voksen at Torulf klart definerte seg som same.

Etter ungdomsskole i Kvalsund var det rett ut i arbeidslivet, først med levering av sand til oppbygginga av gruva til Folldal verk, så et år med fiske aleine på Repparfjorden. Det skulle bli et av de siste åra at hele fjorden var rein og ga gode fiskefangster. Så blei fjorden ødelagt av gruveavgang til lenge etter at gruvedrifta var lagt ned. Dette minnet tok Torulf med seg og det fikk han mange år seinere til å engasjere seg for at det ikke skulle gjenta seg. Etter et par år i fiskeindustrien tok Torulf utdanning i elektrofag, samtidig som han var leder for Yrkesskoleelevenes og lærlingenes interesseorganisasjon i Finnmark. Så jobba han mange år som radio- og tv-reparatør, før han tok utdanning i marinbiologi. Etter det jobba han i tilknytning til fiskeri- og oppdrettsnæringa. Han ønska å bruke sine kunnskaper til å styrke den lokale fiskerinæringa, og ville starte fiskeoppdrett i kombinasjon med fiskemottak. Men møtet med offentlige myndigheter og finansieringsinstitusjoner gikk ikke alltid så bra, og oppdrettsanlegget gikk konkurs i lag med mange andre og Fiskeoppdretternes Salgslag. Deretter blei oppdrettsnæringa oppkjøpt av storkapitalen. Arbeid for fiskerinæringa førte han til Grønland, der han jobba i fem år og fikk da stor forståing for grønlendernes kamp mot den danske kolonimakta.

I 2011 kom Torulf tilbake til Norge og til Kvalsund-området. Da hadde Nussir ASA starta planlegginga og søknadsprosessen for å ta opp igjen gruvedrifta ved Repparfjorden. Og de skulle gjøre om igjen akkurat det Torulf hadde sett resultatet av på 1970-tallet. En begynnende motstand spirte i Kvalsund og hans venn Jørgen Kleivan hadde starta ei Facebook-gruppe under navnet "Repparfjord – nei til dumping i fjorden". Sjøl hadde han starta ei annen gruppe, "Sjøsame. Kultur med næringskombinasjoner i Kyst- og fjordområdene. Snart tok han også over Repparfjord-gruppa, og denne redigerte han helt til han gikk bort. Sammen med en annen marinbiolog i Kvalsund, Knut Altmann, reiste Torulf rundt for å snakke om hva gruveplanen ville bety for sjøsamene og fiskerinæringa. Fra starten var han helt klar på at fjordfiskere, laksefiskere og reindriftssamer måtte samarbeide, og han var ei drivkraft bak den første folkemøtet i 2012 og den første store markeringen mot Nussir-planen i Kvalsund høsten 2013. Da hadde han også vært med å starte "Finnmarksaksjonen mot forgiftning fra gruver" og for denne leda han ei markering foran Sametinget, der ledelsen dengang støtta Nussir-planen. Torulf jobba med denne saka i ei rekke organisasjoner, som Vest-Finnmark jeger og fiskerforening, Bivdi, Norske Samers Riksforbund og Naturvernforbundet.

Når norske og internasjonale medier skulle rapportere om kampen om Repparfjorden, var Torulf alltid et naturlig valg. Ikke mange hadde så mye kunnskap og ikke mange kunne uttale seg så klart og tydelig, om alt fra torskens gyting på Repparfjorden til EUs vanndirektiv. På dette blei han sjølsagt ikke veldig populær blant utbyggere og politikere, men han satte seg i respekt og det var ikke mange som gjerne stilte opp i debatt mot han.

Vi hadde gleden av å samarbeide med og diskutere med Torulf i mange år, både om Nussir-saka, samiske spørsmål og fiskerispørsmål. Han har vært helt avgjørende for arbeidet med å skrive bok om Nussir-saka. Der skulle han bidratt ennå mer, men nå må dessverre andre overta, og vi får bygge på det han har fortalt og som er nedskrevet.

Det er et stort rom som blir åpent etter Torulf, og ei stor utfordring til yngre generasjoner i Kvalsund og ellers i sjøsamiske områder å føre videre den kampen der Torulf var den store drivkrafta.

Svein Lund, Guovdageaidnu

Arnt Ragnvald Johannesen, Eidvågeidet